

Edelény — város!

Futótűzként terjedt el a hír azon a november végi napon Edelényben: január elsejétől az ország 15 más nagytelepülésével együtt a nagyközség város lesz! Borsod-Abaúj-Zemplénben még a régi, valamikori történelmi hely, Tokaj nyeri vissza régi rangját.

Tokaj és Edelény — a két megyebeli város-várományos közül az egyiknek neve nemcsak az ország határain belül, de kívül is ismerős, „Tokaj szőlővesszei” még a Himnuszból visszacsengenek. De Edelény? Ki ismeri Edelény nevét, a jórészt munkások, bányászok lakta települését, a szűkebb tájhazán kívül?

— Ha Edelény neve mostanában nem is emlegetett, valamiről mégis nevezetes a mi eddigi nagyközségünk — mondja dr. Vodila Barna, a helybeliek országgyűlési képviselője. — A *kastélyáról*. Ami nagyon elhanyagolt állapotában arra vár, hogy helyrehozzassék és így a régi fényében, pompájában ragyoghasson.

Aki nem hiszi, járjon utána. Vodila Barna figyelmeztetése helytálló: hazánk egyik legszebb barokk kastélya épült a Bódva-patak mellé.

Az egyik képeslap, az *Új Tükör* vagy két esztendővel ezelőtt színes és fekete-fehér pillanatképekben mutatta be a még elhanyagoltságában is fenséges építményt.

„Elegáns az edelényi kastély, az egész vidék első kastélya...” — írta Bél Mátyás 1739-ben. Reviczky Gyula, a költő veszélyben látta a „toronyos úri kastély”-t. Ferenczy Károly pedig az ország *tíz legjelentősebb kastélya* közé emelte: méltó párja a jóval ismertebb fertődi, keszthelyi, gödöllői, sárospataki, pápai, hédervári, valamint a dégi Festetich és az aszódi Podmaniczky kastélyoknak.

— Mi lesz a sorsa a megmentésre igencsak rászolgált építménynek? — kérdezem Edelény képviselőjétől.

— Még annyira „friss” a mandátumom, hogy igazándiból nem tudtam hivatalosan is utánanézni a kastély jövődjének... Annyit azonban tudok, a Műemléki Felügyelőség olyannyira szívén viseli Edelény országos hírű történelmi emléket, hiszen ennek a kastélynak olyan történelmi múltja van, ami külön megér egy beszélgetést, hogy az első tíz „megmentendő” országos feladat listájára tette. De ha már itt tartunk, lenne Edelénynek még egy nevezetessége is...

— Mi az?... — kérdezem kételkedve, mert hirtelen nem jut eszembe semmi olyasmi, ami igazán fontosnak tűnhet.

— Sajnos, csak „rávezetéses” módszerrel tudok a kérdésre választ ad-

ni... — mondja. — Ugyanis Edelény amikor terjeszkedett, magához ölelte, csatolta a környező kisebb községeket. Így az én szülőfalumat, Finke községet is. Így került hozzá Borsod, a megyének nevet adó település.

S a helytörténetben járatos Vodila Barna *Anonymust*, Béla király „névtelen” jegyzőjének krónikás könyvét idézi, a magyarok cselekedeteiről, imígyen: „... kiküldték erős csapat élén Böngér fiát Borsot a lengyelek földje felé, hogy szemlélje meg az ország határait, továbbá gyepüakadályokkal erősítse meg egészen a Tátra hegységig, s alkalmas helyen emeljen várat az ország őrizetére. Bors pedig, miután elbocsátották, jó szerencsével nekivágott a dolognak, és a nagy számban összegyűjtött parasztsággal a Boldva vize mellett várat épített; ezt a nép Borsodnak hívta azért, mivel kicsiny volt...”

A szöveget a képviselő az éppen kéznél levő *Anonymus*-kiadásból idézi, hiszen ez a beszélgetés, már eleitől fogva, Edelény, a várossá „nőtt” nagyközség otthonos könyvtárának igazgatói szobájában zajlik, a könyvtárigazgató Slezsák Imre irodájában. Aki már régóta feszeng székén, nyilván azért, hogy hozzászóljon a szónyegen szereplő kérdéshez, úgyis mint Edelény néprfrontelnöke.

— Borsod falu szélén még ma is látható a régi földvár tekintélyes maradványa, körvonala... Még annyit tennék hozzá Borsod várának elnevezéséhez, hogy Pais Dezső, a híres nyelvészprofesszor ezt írta róla: „Borsod — a Bors személynév -d képzős kicsinyítője. Anonymusnak a szó kicsinyítő szerepére vonatkozó megjegyzése a legelső magyar nyelvtani megállapítás. — A vár helyét és nevét a bódvamelléki Borsod falu őrzi.” Azaz őrizte...

Itt megáll a beszédben a könyvtárigazgató-néprfrontelnök, szinte hatáshatár szünetet tart, és így folytatja:

— Még talán nem késő az idő ahhoz, hogy ne engedjük végképpen átengedni az enyészetnek Borsod község Árpád-kori történelmet őrző nevét... Mert ha lehet például a Balaton partján, Somogyban *Boglárielle*, a két község egyesülése után, amelyik ugyancsak most nyer majd városi címet, miért ne lehetne a mi új városunk neve *Edelényborsod*. Így a megye neve sem lehetne felédésbe, mivel Borsod megye elnevezése erről a régi földvárról és településről eredt.

Edelény képviselője bólogat, mint aki egyetért a javaslatlall. Feltehetőleg nemcsak azért, mert a könyvtár igazgatója ugyancsak Finke községben, az ő szülőfalujában született, és a parasztcsaládból származó Vodila Barna már gyermekkorától ismeri a nála nyolc esztendővel fiatalabb bányászcsaládból származó Slezsák Imrét.

— 1924. februári születésű lévén, nyugdíjas vagyok — mondja Vodila Barna. — Végig a közigazgatásban „szolgáltam”, időm legnagyobb részét ebben a járásban. Az edelényiben, ahol 63 település van, illetőleg a járások megszűnéséig volt, 64 ezer lakossal. Amikor megszüntették a járási hivatalokat is, a járási központok után, 1984 januárjában, nem egészen betöltve a 60. életévemet, nyugalomba vonultam... Kapacitáltak eleget, igyekeztek rávenni erre vagy arra a magasabb posztra. De nem akartam kitérni senkit csak azért, hogy a járási hivatal volt elnöke hivatalához méltó helyre, vezető beosztásba kerüljön... Ezért magam döntöttem a nyugdíj mellett.

A könyvtárigazgató kezembe adja dr. Vodila Barnának azt az életrajzát, amit hivatalosan is megfogalmazott, még képviselőjelöltként. Ebből kiderül, hogy szinte még siheder legényként pályáját szülőfalujában, Finke községben kezdte, a körjegyzőségénél. Majd különböző, környező falvakban dolgozott előbb a községházán, majd a tanácsházán, még Borsod község-

ben is. Huszonhét évesen, 1951-ben bekerült a járáshoz Edelénybe, 1972-ben elnökhelyettes lesz. A következő évben „kikéri” Ózd, a járás első emberének, tanácselnöknek. A szíve visszahúzza Edelénybe: amikor hét esztendei ózdi járási tevékenység után, tragikus autóbaleset következményeképpen, megürül az elnöki szék, hazatér, mondhatni „szülőfalujába”, mivel Finke már régebbi idő óta „nagy”-Edelény része, kerülete.

— Mire a legbüszkébb hivatali tevékenységének idejéből? — kérdezem azért is, hogy mód legyen valamiféle összegzésre.

— Sok mindent igyekeztünk tenni ennek az istenhátamögöttinek számító, Miskolc „mögötti” tájnak előbbreukoltatása érdekében... Amire a legbüszkébb vagyok, az a sportlehetőségek fellendítése a két járásban. Magam is sokáig sportoltam, tíz évig labdarúgóként az EISE csapatban (Edelényi Ifjúsági Sport Egyesület), főként centerhálót játszottam, közép-fedezetet... Akciót indítottunk például, hogy a kihasználatlan művelődési házakban lehessen tornaórákat tartani... Egy év alatt 40 új „tornaterem” nyílt így meg... Megindítottuk az iskolai uszoda-programot, elsőnek az országban. Előbb két iskolai uszoda létesült, majd újabb három, társadalmi összefogással, mindenütt a népfront segített sokat. Így nyitottuk meg 1978 után itt, Edelényben, azután Szendrőn és Rudabányán a *fedett uszodákat*. Majd újabb öt tanterem következett, azután tizenöt, különböző helyeken. Egészen nyugdíjba vonulásomig *kiemelt tennivaló* volt ez a járási tennivalók sorában.

Az életrajz (és az „*életmű*”) ismertetésére azért volt szükség, mert itt kell közbeiktatnunk Vodila Barna képviselővé választásának nem mindennapi históriáját. Amit növekvő érdeklődéssel figyelt az idei nyáron szinte az egész megye. Tudniillik az edelényi választókerület jelöltlistáján

Az edelényi ifjúsági ház körül napközben minden csendes. Annál élénkebb az élet délután és este. (Dudás Zoltán felv.)

két, középkorban levő iskolaigazgató-helyettesnő szerepelt (az előző képviselő Edelény nagyközség tanácselnöke, dr. Sándor Dezső volt).

A választók másra gondoltak, pontosabban a hirtelen nyugdíjba vonult járási vezetőre, akinek „kisujjában” van nemcsak Edelény, de a környező községek, az egész választókerület minden gondja-baja. Úgy gondolták: ereje teljében van, nyugdíjasként több időt szentelhet majd választóinak, mint az iskolai teendőkkel amúgyis elhalmozott iskolaigazgató-helyettesnek (akikre rendszerint még főnökeik, az igazgatók, saját terheikből is átadnak többet vagy kevesebbet). A tréfás kedvű fiatalok rigmust is faragtak a korteskedésnél: „*Nem kell szőke, nem kell barna, / Jelöltünk Vodila Barna...*”, arra célozva, hogy nem látnak oly nagy különbséget a két eredeti jelölt között, legfeljebb a hajszínük más, de életkoruk, beosztásuk ugyanaz. A választókerület bányász- és munkásszavazóit mégiscsak jobban ismeri az életet a közigazgatásban eltöltött nyugalmazott tanácselnök.

Igy a leendő város és környékének lakói 53,5 százalékban dr. Vodila Barnára adták voksukat, míg az eredeti, jelöltek 27,5, illetőleg 18 százalékot kaptak.

— Azért vállaltam a képviselőjelöltséget, mert így döntött a nép... — emlékezik vissza a választás idejének „forró” napjaira a megválasztott képviselő. — Hivatali időszakom alatt is mindig a nép szavára igyekeztem figyelni, ha mindig nem is engedtettem meg döntéseimben kizárólagosan a lakosság érdekeinek maradéktalan pártolása. A népfront választási felhívását eleve magaménak éreztem, nemhiába voltam annyi éven át a népfront megyei bizottságának tagja.

Azóta Vodila Barna — aki munkájától el nem szakadva, „menet közben”, szerezte meg jogi és államtudományi doktorátusát — végigjárta választókerülete mind a 33 községének tanácsát, „bemutakozott” illendően képviselőként. Volt vagy tíz falugyűlésen, a népfrontválasztások időszakában. Ajtaja otthon mindig nyitva áll a panaszosok számára, akiknek a tanácsi ügyintézés bonyolult paragrafusai között segíti az eligazodást. A szénellátásnál is segített: az egyik bánya vezetőjével megállapodott, hogy új műszak beállításával meghatározott havi mennyiséget szállítanak a TŰZÉP-telepre, hogy a lakosság ellátása biztosított legyen.

— Talán még interpellálni is kíván, mint új képviselő?

— Szándékozom, több témában is... Mindenekelőtt a tantermi helyzet javítása és az iskolai uszodák építése érdekében.

(t.)

MŰZEUMI ÉVKÖNYV

A közelmúltban jelent meg a szegei múzeum évkönyve. Erdei Ferenc szülőházáról Tóth Ferenc írt minden részletre kiterjedő dolgozatot. Megismerteti az olvasót a ház első tulajdonosaival, majd az Erdei család történetével, közben számos adalékot ismerhetünk meg magáról Erdei Ferencről is. „Az Erdei család múltja jól példázza a makói gaz-

dasági-társadalmi fejlődést: követi a város hullámhegyeit és völgyeit, késpedesek a megújulásra, tevőleges résztvevői a lezajló agrárforradalomnak. A Balogh, a Lőrincz és a Szabó család által képviselt társadalmi típusok máshol is fellelhetők az országban, az Erdeiek viszont kizárólagosan a makói társadalomtörténeti modell képviselői” — olvashatuk az évkönyvben.